

Tự trọng - tạp chí Từ bi âm

Post: : Admin

'Tự-trọng' là tự mình trước phải trọng lấy mình, rồi sau người ta mới trọng mình được.

Tự trọng - tạp chí Từ bi âm

Trái lại, mình không biết trọng mình, thì người ta cũng coi mình như cỏ như rác vậy.

Vàng ngọc là loài vô tri vô giác mà mọi người đều quý báu và nâng-niu chẳng khác nào tánh mạng, vì nó giữ gìn được tánh áng suốt tốt đẹp, đầu bỏ vào bùn lầy như nhớt cũng chẳng lu lờ.

Còn hoa sen tuy là loài thảo mộc, không có tánh tình cảm giác, chỉ sanh trưởng trong đầm bùn như, nhưng chẳng ai dám chê nó là đồ hoa vô dụng, bởi gần bùn mà chẳng nhiễm lấy mùi bùn.

Hai vật ấy toàn là loài vô tri vô giác mà có tánh đáng quý, nên người ta quý, có tánh đáng trọng, nên người ta trọng. Huống chi có tri giác như loài người, vậy chúng ta lại không biết tự trọng hay sao?

Ngài Tống Minh Giáo tông Hoà thượng từng nói rằng: “Tôn mặc tôn hồ dao, quý mặc quý hồ đức, đạo đức chí sở bất tồn tay vượng thiên hạ phi thông giả” – (Nghĩa là: “Cho hay đạo đức là môn đáng tôn quý và sang suốt hơn cả.

Người ta muốn tự trọng tức là người ta phải trọng phần đạo đức sáng suốt của người ta vậy”.

Đạo đức là một phạm vi rộng lớn, bao nhiêu phẩm hạnh cao quý, đức tánh thanh nhã, và những sự phải hay đều gồm cả trong đó; nếu ngoài cái vòng ấy mà phải sanh một ý chí, một tánh tình, hay là một công việc tại vi chi, cũng đều là thái độ của những người đem mình chọn vào chỗ thấp hèn không biết tự trọng.

Đời lắm kẻ mưu mô tài trí, xuất chúng siêu quần, nhưng rốt cuộc cũng bị xem thường và khinh rẻ.

Trái lại, có những người thiệt thà chất phát, nhưng ở đâu cũng được người ta kính trọng như bức đàn anh, Xét ra không ngoài hai chữ “Tự trọng”.

Biết tự trọng là quân-tử, không biết tự-trọng là tiểu-hơn; biết tự trọng là hiền thánh, không biết tự trọng là phàm phu ngu muội, vân vân...

Tự trọng - tạp chí Từ bi âm

Nhưng biết tự trọng là chi?

Phật dạy rằng: ai ai cũng có tâm tánh như ngài cả, nghĩa là tâm tánh như vàng ngọc, như hoa sen, dần trải qua vô lượng thời gian, bị chôn sâu trong chỗ tối tăm ô nhớp, trong lục đạo luân hồi, nhưng chẳng bao giờ bị lu mờ và thay đổi. Nếu ta biết ghi nhớ, biết khêu gợi cho nó được tỏ rõ ra, thì dầu ta ở vào địa vị nào cũng tự mình cao quý và tôn vinh. Vậy nên dầu vào hoàn cảnh nào, hay là trường hợp nào, thì cũng có thể tự trọng được.

Người làm thợ, tối ngày lo làm hết phận sự, chỉ thật thà vui vẻ không dối trá, đảo điên, gạt lường người, vân vân... ấy là người thợ biết tự trọng, không ai dám trách móc khinh thị.

Người học trò chăm lo học tập, thật hành những điều hay mà mình đã học, về nhà không bị tiếng than phiền của cha mẹ, đến trường là một người học trò giữ trọn qui luật, thầy thương yêu, bạn kính nể, ấy là người học trò biết tự trọng.

Kẻ làm quan thì hết long thương nước giúp dân, không lừa trên hiếp dưới chung lẫn kẻ thấp hèn nên tận tâm làm việc công ích, dầu đã chết mà danh thơm vẫn còn được mọi người ca tụng, ấy là biết tự trọng trong việc làm quan.

Cho đến hạng người nào cũng như thế, dầu kẻ đi buôn, người làm ruộng, kẻ làm chủ, người làm tư, vân vân... mà đều giữ trọn phận sự, thật thà ngay thẳng, hiền lành khiêm tốn, không khi nào có những điều gì cũng chê bai, ấy là người đã nên cao đạo đức của mình cho mọi người trong ngó, ấy cũng là hạng người biết tự trọng, không hạ mình ngang với bậc thấp thôi.

Xem như thế, thì tánh tự trọng đối với người có tu hành, tại phải coi như một sự mật thiết quan trọng hơn cả.

Những hạng người tu là hạng người biết sửa mình trong khi biết mình có lỗi, giữ mình trước khi xảy ra những tội lỗi bất ngờ, làm mảnh gương trong sáng cho mọi người soi ngó, và làm bậc cao tôn cho mọi người kính trọng.

Như vậy đối với sự tự trọng, luôn luôn phải chú ý, nghĩa là: lúc nào hay ở chỗ nào, cũng giữ gìn cẩn thận, không làm điều trái, không phạm việc bất chánh, vì đức cao quý của mình sẵn có.

Đức cao quý ấy chẳng những Phật có, mà ai ai cũng đều có, đều kẻ thượng lưu trí thức cho đều hạng người khốn cùng thường đi xin ấu và đứa bé nhỏ cũng chẳng khác nhau bao giờ.

Song thường cảm thấy quanh mình có lắm điều tàn khốc, lắm sự hèn hạ bất lương; đó đều là kết quả của người không biết tự trọng.

Kia như các bậc tiền-bối cũng đồng là người như chúng ta, mà này các ngài đã thành Phật, Bồ-tát, hay là Tổ-sư; mà chúng ta không thể sánh bằng cũng bởi cứ coi ta là hèn hạ, rồi tự khinh ta mãi.

Sống không biết rằng muốn được cái kết quả hơn người là khi nào cũng phải có những đức tánh hơn người, biết tự trọng mình hơn mọi người trọng mình, nên chỉ mong ra tâm niệm xấu xa, long vị kỷ và kiêu mạn dè ép mọi người, tôn cao mình nên mà chẳng cao trọng chút nào, lấy lời thô tục chê bai kẻ khác làm cho danh giá cao quý bị thấp đi mà chính mình cũng không hơn người bao nhiêu cả.

Đó đều là muốn mình được trọng mà không biết tự-trọng lấy mình; cứ thế mãi mà bảo sao chúng ta không bị các tiền-bối than trách chúng ta là người tự khinh tự huỷ.

Huống chi xung quanh mình cũng lắm kẻ có tài các đức trọng, được công chúng tôn sùng yêu chuộng. Họ cũng là người trong đám người, mà ta cũng là người trong đám người; nhưng bên khinh bên trọng, bên quý bên hèn, đó cũng bởi ở sự tự trọng phân chia. Nếu thế thật là đáng tâm quý mà thẳng tâm lành thay!

Nếu biết rằng: các bậc thánh hiền và quân tử toàn là người cả; vậy chúng ta cũng là người, tất nhiên chúng ta cũng sẽ làm được bậc quân tử và lãnh được địa vị Thánh hiền, nếu chúng ta hấn nhớ mình và tự-trọng mình trong các trường-hợp, không để cho những lời khinh-chê miệt-thị khiến mình càng thấp càng hèn.

Nhưng chính tư trọng không phải dối trá khoe khoang, tự cao tự đại, mà phải nhẫn nại, nhu hoà, thật thà và thấp thỏi trước mọi người, trước tất cả phận sự. “Ý-nghiệp” không nghĩ qua những sự gì có thể dẫn dắt ra làm đều trái pháp; “khẩu nghiệp” bao giờ cũng giữ ôn tồn khiêm nhượng, một lời nói đã buông ra chẳng nói nhảm nhí thô tục, “thân nghiệp” cũng vậy, không làm đều gì trái qui luật, huỷ hoại như cách phẩm giá, bất luận ở vào địa vị nào mà làm trọn bổn phận trong địa vị này, dầu lúc thì cường, lúc thì nhu, lúc thì im lặng, khi nói năng đều có vẻ đáng kính, đáng làm gương cho kẻ khác bắt chước. Ấy là biết tự trọng, mà mọi người cũng đều kính nể vậy.

Được như thế, dầu ở hoàn-cảnh nghèo hèn, thiếu mặc, thiếu ăn, mà phẩm giá cao quý vẫn còn, thì được mọi người tôn trọng.

Nói tóm lại, biết tự-trọng không chỉ bằng tránh khỏi sự hèn-hạ của bả lợi mỗi danh, - không kiêu mạng mà lại kính trọng mọi người, không dối trá mà thành thật làm trong phận sự trong mỗi trường hợp. Nếu không đặng như thế, thì tất là người chỉ tự khinh mà thôi.

Trí Đức

Trích tạp chí Từ bi âm